

Onderzoekers in kritisch essay:

Groen mbo niet nodig

Het groen mbo heeft in zijn huidige vorm onvoldoende meerwaarde voor de arbeidsmarkt in de tuinbouw, agro & food. Vooral waar het uitvoerend werk betreft. Daarom kan de overheid het extra geld dat ze erin steekt beter anders investeren. Dat stelt onderzoeker Wim de Jong.

voor groene carrière

Ik verwacht dat er over vijf à zeven jaar geen initieel groen beroeps-onderwijs op niveau 1 tot en met 3 meer zal zijn en denk niet dat het bedrijfsleven daar ook maar een traan om zal laten.” Wim de Jong, werkzaam bij Wageningen UR, zegt het zonder blikken of blozen en verwijst voor zijn prikkelende stelling naar het essay ‘De groene carrière’. Dat gaat over het actieonderzoek dat hij met drie andere onderzoekers in opdracht van het ministerie van EL&I uitvoerde. Het essay is een analyse en een leer-vraag over wat moet veranderen in de samenhang onderwijs-arbeidsmarkt om de sectoren tuinbouw en agro & food te laten *matchen* en een aantrekkelijk imago te geven bij potentiële werknemers. Daarin wordt die opvallende conclusie overigens niet letterlijk verwoord. Maar De Jong zegt er voldoende argumenten in te vinden om tot vergaande conclusies te komen. Zo ver dat zij het beleid in topsectoren zullen raken en handvatten kunnen bieden om het beleid vraaggestuurd te maken.

Dubbele vergrijzing

Beleidsmakers en bestuurders in de sector onderkennen dat veranderingen in de samenhang onderwijs-arbeidsmarkt nodig zijn. Dat is een conclusie in het essay ‘De groene carrière’. Ouderen blijven langer werken en het aantal jongeren dat op de arbeidsmarkt komt, neemt af. Door die ‘dubbele vergrijzing’ zal de instroom op de arbeidsmarkt afnemen. Ook de tuinbouw en agro- & foodsector hebben hiermee te maken. Bestuurders en beleidsmakers in de sectoren en bij de overheid zien dit al langer aankomen en ontwikkelen beleid en plannen om

werken in de groene sectoren aantrekkelijker te maken, meer bekendheid te geven aan de wereld van voedsel, de samenwerking tussen onderwijs, bedrijfsleven en onderzoek te verbeteren en om de topsectoren tuinbouw en agro & food extra te stimuleren.

Vergelijkbaar gedrag

Uit alle initiatieven blijkt dat de sector op macroniveau het probleem van de personeelsvoorziening serieus neemt en ook stappen onderneemt. In het actie-onderzoek dat De Jong in opdracht van het ministerie van EL&I met collega’s

werkers gestalte geven. Vanuit een welgemeend belang zoeken ze contact met regionale onderwijsinstellingen en regionale partners in arbeidvoorziening om hen daarbij te ondersteunen.”

Het concept viel in goede aarde, maar leidde niet tot spectaculaire resultaten, zo valt uit het essay op te maken. Wat blijkt? Werkgevers gaan over het algemeen pragmatisch om met dreigende personeelstekorten als het om begeleid werken gaat. Ze kiezen voor directe oplossingen en niet voor gezamenlijke verantwoordelijkheid voor een langere termijn. Ze vinden nog wel mensen in de regio, trekken werknemers aan uit nieuwe Europese landen, verplaatsen de productie naar lagere-loonlanden of richten zich op toekomstige mechanisatie en robotisering.

“Vergelijkbaar gedrag zie je bij groen-onderwijsinstellingen die enerzijds worden geconfronteerd met beleid en anderzijds met deze praktijk van bedrijven”, vervolgt De Jong. Scholen die goed kunnen inspelen op het praktijkgerichte gedrag van bedrijven ontwikkelen extreem commercieel gedrag. Ze werven voor hun commerciële cursussen en stellen het belang van hun instelling boven de effectiviteit van samenwerken in een sector en de uitvoering per regio. Voor moeilijk verkrijgbare expertise zetten ze in op de Groene Kennis Coöperatie.

Beleidsmatig goed doordachte initiatieven ‘sterven’ hierdoor vaak in bestuurlijke drukte voordat de link met het bedrijfsleven is gemaakt, zo concluderen de onderzoekers in het essay.

Beloon successen

“Uit dit onderzoek is ons duidelijk geworden dat we moeten accepte-

‘Stimuleer niet implementatie van allerlei goede ideeën maar sluit aan bij oplossingen die lokaal gevonden worden’

van Wageningen UR en CINOP uitvoerde, bleek echter dat op de werkvloer heel wat anders gebeurt. Op drie Greenport-locaties probeerden de onderzoekers praktisch uitvoerbare regionale samenwerkingsverbanden tot stand te brengen in het concept Groene Carrières. De Jong: “In dit concept start een groep van regionale ondernemers met samenwerking in personeelsbeleid. Ze kunnen samen de werving, aanname, doorstroom en uitstroom van mede-

Groene mbo-opleidingen leveren jaarlijks maar weinig afgestudeerden af en volgens de onderzoekers van de Groene Carrière worden dat er de komende jaren alleen nog maar minder.

TEKST
pieter boetzkes
FOTOGRAFIE
studio andré ruigrok

ren dat bedrijven en hun medewerkers hun eigen weg zoeken en een eigen tempo en niveau kiezen in het vinden van nieuwe arbeidsverhoudingen en duurzame inzetbaarheid”, vervolgt De Jong. “Ze bewegen pas uit zichzelf als er een duidelijk tekort ontstaat.” Omdat in de huidige situatie beleid en praktijk elkaar niet versterken maar belemmeren, stelt hij voor toekomstig beleid te richten op de bestaande dynamiek in de door de overheid vastgestelde topsectoren tuinbouw en agro & food. De Jong: “De focus moet liggen op de regio waar het competenties voor employability betreft en op de topsectoren waar het kennis- en managementcompetenties betreft. Waar zij elkaar ontmoeten, zal iets moeten gebeuren.” Volgens hem gaat het dan vooral om het samenbrengen van het bedrijfsleven met groene hbo en het praktijkonderzoek, om ruimte voor nieuwe leerarrangementen voor medewerkers die beter bij de werkvloer passen en om een andere opstelling van de overheid. “Nu stelt die zich nog als probleemeigenaar op waardoor scholen, bedrijven en andere partijen in de regio’s zich onvoldoende uitgedaagd voelen om zich vraaggedreven te ontwikkelen. Stimuleer niet implementatie van allerlei goede ideeën – zoals met de KIGO-regeling – maar sluit aan bij oplossingen die lokaal gevonden worden. Beloon successen en laat de partijen tekortkomingen zelf oplossen.”

Vormdwang

Voor het groen mbo in zijn hui-

dige sectorale opzet ziet De Jong op termijn geen rol van betekenis meer in die nieuwe verhoudingen. “Het heeft in zijn huidige vorm geen meerwaarde voor de arbeidsmarkt in de tuinbouw en agro- & foodsector. De initiële opleidingen leveren jaarlijks maar weinig afgestudeerden af en dat zullen er de komende jaren alleen nog maar minder worden. Ook aan de kennisontwikkeling van volwassenen kunnen de aoc’s onvoldoende bijdragen. Dat komt

‘Wat is er tegen een verlenging van de theoretische leerweg in het vmbo met twee jaar tot niveau 4?’

door de vormdwang. Ze zitten gevangen in structuren en financieringsvoorwaarden die ontwikkeld zijn voor het initiële onderwijs en die maken effectief inspelen op de vragen uit het beroepenveld lastig.” Daarom vindt De Jong dat het extra geld dat de overheid nu steekt in het groen mbo beter besteed kan worden aan bijvoorbeeld educatie over voeding in het basisonderwijs. Dat sectoraal groen onderwijs daardoor dreigt ophouden te bestaan, is vol-

gens hem geen ramp. “Het gaat om competenties. Wat is er tegen het verlengen van de gemengde, kaderberoepsgerichte en basisberoepsgerichte leerweg in het vmbo om in een school een startkwalificatie te halen met competenties om te kunnen werken onder begeleiding in meerdere branches? En wat is er tegen een verlenging van de theoretische leerweg in het vmbo met twee jaar tot niveau 4 waardoor toegang tot het groene hbo mogelijk is?” Ook het imago is volgens De Jong een factor van betekenis. “Veel leerlingen doen liever een jaar langer over de havo dan dat ze het mbo-groen volgen. De mbo-opleidingen liggen vaak verder van de woonplaats en het reizen is een forse kostenpost omdat mbo-leerlingen geen OV-jaarkaart krijgen. Leerlingen en ouders zijn ook calculerende burgers en daar kan geen imago tegenop.”

Het essay ‘De Groene Carrière’ werd geschreven door Wim de Jong (PPO), Marijke Dijkshoorn (LEI), Tijs Pijls (Cinop) en Erik Kaemingk (Cinop).

Voor de verkorte versie van dit essay en voor meer informatie, zie www.groenonderwijs.nl > editie 11.

advertentie

CPS

Onderwijsontwikkeling en advies

Groen onderwijs
CPS
+
Blijvend resultaat

CPS | T [033] 453 43 43 | E cps@cps.nl | www.cps.nl